

ברית המועצות: הכבוד של הצאר ניקולאי

לאוקיינוס לארצות-הברית, המטרה המועדפת עליידי יהודי מירח-האירופה מאז ומעולם. אחד מהם הוא יורי גיפמן, שהורשע השבוע, בבית דין פדראלי

בניו יורק, מכיוון שניסה להבריח חלקי-מחשב סופר-מתוחכמים לברית-המועצות!

סוכנות רוויטרס. שהפיצה השבוע את הסיפור ברחבי העולם ריווחה שגיפמן, שעבר על חוקי ארצות-הברית באורח חמור, הגיע לשם לפני כעשר שנים. עם זאת, הוא איננו אורח אמריקאי. אחרי שזנח את רכובו הסובייטי — המהגרים מאזורים את אורחאותם — ראג גיפמן להצטייד בשני דרכונים, ישראלי וקאנאדי. הדיווחים מציינים, שהוא כילה בישראל רק חודשים אחרים.

ניקראגואה: הרצוג בעיקבות רגן

הנשיא חיים הרצוג ידוע לא רק בהשקפותיו הניציות ובאחרותו למתנחלים, אלא גם בשינאה קשה כלפי מדינות העולם השלישי, אלא אם כן מדובר בריקטטורות פאשיסטי-טיות. בשבוע שעבר הסביר לעיתונאי שאין הברל בין הדיקטטורה הימנית של אנטסיו סומוסה, ובין "הדיקטטורה הסאנדרניסטית", מלבד העובדה שהעריץ המודח היה פרי-ישראלי.

אין טעם להתמודד עם הטיעון הזה בכלל, ולהסביר את ההישגים החברתיים האדירים של המישטר הסאנדרניסטי,

נשיא הרצוג גם שינאה לעולם השלישי

אולם הטענה שהמישטר בניקראגואה הוא דיקטטורה, אינה אלא שקר בוסה. הרצוג פשוט חוזר אחרי כזביו של רונאלד רגן, שנועדו להכשיר את התוקפנות הצבאית האמריקאית נגד ניקראגואה, המתכצעת גם בנשק ישראלי.

ובכן, ניקראגואה היא רמקראטיה, שבה פועלות באורח חופשי מפלגות אופוזיציה מהמרכז ומהימין. העיתון היומי הנפוץ ביותר, לח פרנסה, תוקף את המישטר בחריפות, תומך בשמרנים, ומפיע במנגואה הכירה בלא הפרעה. בנובמבר הקרוב ייערכו בניקראגואה בחירות חופשיות. האמריקאים לוחצים ואף משחרים את האופוזיציה להתרים את הבחירות, כדי ליצור את הרושם, שהסאנדרניסטים מרכאים את הדמוקראטיה. אך כנתיים הסכימה הממשלה, לפי דרישת השמרנים, להאריך את מערכת הבחירות מחודשים לשלושה חודשים. כל חוקי החירות והצנזורה, שנכפו על הסאנדרניסטים בשל המילחמה, יבוטלו בתקופת הבחירות. ניקראגואה תבחר נשיא, סגן-נשיא ופרלמנט (אסיפה לאומית) כן 90 חברים. מצפים שלפחות שבע מיפלגות תתמודדנה בבחירות.

אין חמאה. צ'אושקו הנהיג ברומניה דיקטטורה ריכוזית, סטאליניסטית מובהקת באופייה, שהיא הנוקשה והבלתי-ליבראלית ביותר בכל הגוש הסובייטי. יחד עם זאת זכה לפופולאריות רבה במערב, וגם בישראל, בשל הפגנות העצמאות שלו מהתכתיב של מוסקווה, כפי שהוא עושה מאז 1967. בקיימו יחסים דיפלומטיים מלאים עם ישראל.

צ'אושקו גם ניצל היטב את היריבות הסובייטי-סינית, תימרן בהצלחה בין הניצים. לא נפל במלכודת האלבנית של בירוד משאר מדינות מירח-האירופה, אבל הצליח להחזיק את הסובייטים רחוק מגרוננו. מישטרו אינו נערך סממני שחיתות בלקנית טיפוסית, נפוטיוזם, פולחן-אישיות ושאר מיגרעות, המאפיינות סינגון סטאליניסטי.

גם ההישגים המרשימים בשדה התיעוש והחינוך עומדים בצל השפל בייצור התקלאי, במדינה פוריה באורח מסורתי, כמו רומניה. על ההתמרמות הנוצרת בעיקבות המחסור בחמאה, מחפה הנשיא לא רק באמצעי-היריכו הידועים, אלא גם בעזרת מיבצעי-ראווה מרשימים.

אחד מהם נחנך השבוע. צ'אושקו, תוך הפגנת ציפוף פומבי כלפי הסובייטים הזועמים, חנך ברוב פאר את פתיחת התעלה היוקרתית, שכרו הרומנים בין הרנובה ובין הים השחור. התעלה,

נשיא צ'אושקו וידידיו גם שרידים ארכיאולוגיים

בת 60 הקילומטר, תקצר באורח משמעותי את הדרך בין נתיבי-המים, ובכך תקטין את העלות התחבורתית, הכרוכה בסחר בין רומניה ובין מדינות-חוף.

סוכנות-הידריות הרומנית מסרה, שכריית התעלה עלתה כשני מיליארד דולר, סכום עצום עבור מדינה מירח-האירופית. המשימה ההנדסית היא מסוכנת מאין כמוה. הרומנים פינו 30 מיליון מטרים מעוקבים של אדמה וסלעים, היוו אלפי מבנים, ככללם שרידים ארכיאולוגיים, ואפילו מיסגור.

יש חזון. עיתוני המערב מציינים, שצ'אושקו הגשים, למעשה, חזון אירופי ישן. בתחילת המאה ה-19 ניסו יומים מאוסטריה להשיג זיכיון לכריית תעלה בתוואי הזה, מהסולטן התורכי. העותומנים סירבו, בטענה שהנוצרים מבקשים רריסת רגל באזור, כדי לנשל משם את תורכיה. בסופו של דבר, הצליח יום אנגלי, בשם תומאס וילסון, לשחד את האנשים הנכונים, זכה בזיכיון, אבל לא הצליח לאסוף את המשאבים הדרושים. בשנות ה-30 אומצה התוכנית עליידי הנאצים, וארוף היטלר הזכיר אותה באחד מנאומיו. הם לא הספיקו לגשת לביצוע הרעיון.

ארצות הברית: ישראל? קנדי? סובייטי!

בתחילת שנות ה-70 עוד האמינו ישראלים רבים, ברוב תמימותם, שהרוב המכריע מקרב יהודי ברית-המועצות — מדובר בשני מיליון בני-אדם — מכלה את ימיו בחלומות ובערגה לציון.

הגל הראשון של היוצאים מברית-המועצות, ב-1970, היה באמת ציוני. רוב היהודים, שעברו ררך וינה של ברוננו קרייסקי, הגיעו לישראל. אלא שכעבור שנתיים התברר, שכמעט כל הציונים כבר עלו. שאר היוצאים פשוט רצו לצאת מברית-המועצות, והשתמשו בלחץ שאירגנו האירגונים היהודיים למען העלייה, כדי להגר לארצות שונות, בדרך-כלל לארצות-הברית. לקראת אמצע שנות ה-70 נשרו רוב היהודים, מייד עם בואם לוינה. המונה, נושרים" נועד לתאר יהודים, שתחת לעלות לישראל העדיפו להישאר באירופה המערבית, או להגר מעבר

* עם מנחם בגין. בעת ביקורו הממלכתי בבוקרסט, בסתיו 1977.

היו בוודאי קוראים שיתמהו על העובדה ששילטונות ברית-המועצות יהליטו על עימות חמור עם מדינה חשובה כמו יפאן, כדי להגן על כבודו האבוד של הצאר ניקולאי. אבל תמיהה זאת אינה במקומה. השליטים כמוסקווה רגישים לכבודה של רוסיה, ולמקומה של המולדת ההיסטורית, באורח קיצוני ביותר. גם בתוך ברית-

שר-החוץ גרומיך גם תקציבים לכנסיות

המועצות, פראציית העמים הגדולה, הם מעניקים לרוסיה יחס מועדף. תהליך הרוסיפיקציה, הנחלת השפה והתרבות הרוסית השלטת, לעמי ברית-המועצות, ממשיך להיות מאמץ מרכזי וחשוב. גם הכנסיה הרוסית נהנית בשנים האחרונות מתקציבים שמנים, כדי להילחם במגמות האיסלאמיות, עליידי חיוק התודעה הרוסית-אירופית. משקיפים רבים רואים בתופעה זאת רמז למאבק העיקרי שיינטש בברית-המועצות לקראת סוף המאה ה-20.

שנת ההשפלה. אבל השבוע יצאו הסובייטים להגן על כבודה של רוסיה בחוף-האירופי. מסתבר שיפאן החליטה לחוג את יובל ה-50 למותו של האדמירל האיציטו טוגו במיפגן ימי גדול, בעיר הנמל קאגושימה.

הרוסים רגישים מאוד לכל הנוגע לטוגו. הוא היה אדריכל הניצחון הימי הגדול של יפאן על רוסיה הצארית בשנת 1904, שנה המסמלת את ההשפלה הגדולה של הרוסים כירי המעצמה האסייתית העולה.

מישר-החוץ של אנריי גרומיך כמוסקווה גינה, בשפה בוטה, את החוגים המיליטאריסטיים, המסיתים לרגשות שובניסטיים ולשינאה נגד ברית-המועצות ונגד העם הרוסי. המיפגן בקאגושימה הוגדר כמעשה עויין, הגדרה חמורה ביותר במינוח הסובייטי, וברית-המועצות איימה להטיק את המסקנות הרלוונטיות.

סינגון העלבוני. משקיפים סבורים שלא רק טוגו, המנח מזה 50 שנה, מטריד את הסובייטים, אלא גם, ואולי בעיקר, השיפור העצום שחל ביחסים בין יפאן ובין אויבתה ההיסטורית, סין. ברית-המועצות רואה בהידוק הקשר בין שתי המדינות הישג עצום למדיניות-החוץ האמריקאית ואיום חמור על האינטרסים שלה בחלק זה של העולם.

עם זאת, הסינגון שבו קטה מוסקווה כלפי היפאנים מסגיר רגשות עזים ביותר של טינה ועלבון. ההודעה הסובייטית מגנה, בין היתר, את "המיליטאריזם והרובניזם היפאני". מונח זה, רבנשיוזם, נשמר עד עתה בעיקר עבור חוגים במערב-גרמניה, הנחשדים בשאיפה לנקום את תבוסת הנאצים כמילחמת-העולם השנייה.

עתה הוגדרו גם היפאנים, החוגגים את הניצחון הישן על הצאר, כרבנשיסטיים. משקיפים אינם מייחסים חשיבות מרכזית לתקרית עצמה, אך רואים בה דוגמה אופיינית, ואף הוכחה, לטענה הרווחת, שברית-המועצות נהגת להמשיך, במדיניות-החוץ שלה, את דרכה ההיסטורית של רוסיה הצארית.

רומניה: התעלה שהיטלר לא כרה

כמוסקווה כועסים מאוד על ניקולאי צ'אושקו. נשיא רומניה — דיקטטור הידוע בכך שהוא מחלק מישרות בכירות לבני מישפחתו — הפגין שוב את הקו העצמאי שלו במדיניות-החוץ. רומניה מסרבת להחרים את האולימפיאדה בלוס-אנג'לס.

הסובייטים הזועמים זימנו את צ'אושקו לשיחות כמוסקווה. שלא כדרכם, הם הודיעו במפורש, שיש ברעתם לנסות לשכנעו לשנות את דעתו בנושא. ולהצטרף לחכם הכולל של הגוש המזרחי. עברו הימים, ששליט מסוגו של צ'אושקו היה חושש לביטחונו האישי בנסיעה כזאת. הוא משוכנע, שלא תיפול שיערה משערות ראשו. השיטה שלו עובדת כבר שנים רבות.